

Szabó Csaba¹

Az európai katolikus keresztény szent helyeket érintő új típusú biztonsági kihívások elemzése a kritikus infrastruktúráként történő azonosításának érdekében²

The Analysis of New Types of Security Challenges Affecting Catholic Christian Sacred Sites to Identify Those as Critical Infrastructures

Absztrakt

Ebben a munkában az európai keresztény szent helyek támadhatóságával, veszélyeztetettségével, védelmével és biztonságával kapcsolatos azon kihívásokat és kockázatokat vizsgáljuk, amelyeket az Európai Unió egyes tagállamait érintő terrorcselekmények elkövetésével összefüggésben azonosítottak.³ A kutatásban a keresztény szent helyeket a létesítményvédelem szakterületének oldaláról fogjuk vizsgálni. A tanulmányban bemutatott modellt a kritikus infrastruktúra strukturális rendszerét alkalmazza, amely a rendészeti szakterület és a magánbiztonsági szektor elméleti és gyakorlati képességeit

¹ Belügyminisztérium, Közigazgatási Államtitkárság, tanácsadó. Belügyi Szemle felelős szerkesztő. PhD, rendőr őrnagy – Ministry of Interior of Hungary State Secretariat for Public Administration, advisor. Belügyi Szemle, managing editor, police major, e-mail: csaba.szabo3@bm.gov.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9573-2332>

² A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt által működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

³ A tanulmány szerzője tisztáznı kívánja, hogy elsősorban az európai keresztény szent helyeket vizsgálja a létesítményvédelem, valamint a kritikus infrastruktúra strukturájára szempontjából. Mivel a felvázolt biztonsági probléma új keletűnek számít, mind az európai rendészeti szervek, mind a magánbiztonsági szektor oldaláról, ezért a keresztény szent helyek európai sajátosságait kell figyelembe venni a hatékony védelem és biztonság kialakítása érdekében.

helyezi előtérbe a felvázolt hipotézisek bizonyítása érdekében. A keresztény szent helyekkel kapcsolatos biztonsági kihívások és kockázatok azonosításához és feltárásához elemezni szükséges a létesítményvédelem hazai és nemzetközi jogalkotói rendszerét és irányvonalait, valamint az állam és a magánbiztonsági szektor beavatkozási lehetőségeit, valamint a releváns nemzetközi példákat, amelyek segítségével rávilágíthatunk az európai keresztény szent helyek védelmének szükségességére.

Kulcsszavak: *keresztény szent helyek, rendőrség, magánbiztonsági szektor, kritikus infrastruktúra, létesítményvédelem.*

Abstract

In this work, those challenges and risks associated with the susceptibility of European Christian sacred sites to attacks and threats, and their protection and security are analysed, which have been identified in the context of the perpetration of terrorist acts affecting certain Member States of the European Union. In the research, the Christian sacred sites are examined in terms of the specialised field of facility protection. The model presented in the study uses a structural system of critical infrastructure that highlights theoretical and practical capabilities of the law enforcement sector and the private security sector in order to demonstrate the hypotheses outlined. To identify and explore security challenges and risks associated with Christian sacred sites, it is necessary to analyse the domestic and international legislative systems and guidelines of the facility protection, and the possibilities for intervening by the state and the private security sector, as well as relevant international examples enabling us to highlight the need to protect European Christian sacred sites.

Keywords: *Christian sacred sites, police, private security sector, critical infrastructure, facility protection*

Bevezetés

A 1990-es évek eleje óta az erőszakos, sok áldozatot követelő bűn-, vagy terrorcselekmények súlyozottan kapcsolódási pontokat mutattak a kritikus infrastruktúrák ellen elkövetett támadásokkal. Ennek következtében az európai kormányok felismerték annak a jelentőségét, hogy a kritikus infrastruktúrák védelmére kiemelt hangsúlyt kell fordítani. Az ENSZ EGB 2006 februárjában tartott kerekasztal-megbeszélésén foglalkozott első ízben, alapvetően a közlekedési infrastruktúra terrortámadások elleni védelmének kérdéskörével. A NATO Felsőszintű Polgári Veszélyhelyzeti Tervező Bizottsága (SCEPC) amerikai és kanadai kezdeményezésre kidolgozta a kritikus infrastruktúrák védelmével összefüggő koncepcióját, akciótervét, és meghatározta a létfontosságú kritikus infrastruktúrák fogalmát.⁴ Ezek a radikális jogalkotói változások

⁴ International CEP Handbook 2006, Swedish Emergency Management Agency (SEMA), NRS Tryckeri AB, Helsingborg, 2006, 25–25.

megteremtették a lakosság ellátása, valamint az állam működése szempontjából kiemelten fontos kritikus infrastruktúráknak az állam által biztosított védelmét.

Az elmúlt két évtizedben az Európai Unió egyes tagállamainak kritikus infrastruktúrái ellen intézett támadások rávilágítottak arra a biztonsági kockázatra, amely egy könnyen realizálható és több ember életét követelő bűn- és terrorcselekmények végrehajtásának korlátlan lehetőségét irányozták elő. *Az elkövető személyek célja – az esetek jelentős hányadában – az adott állam nemzetközi katonai vagy politikai szerepvállalásainak beszüntetése vagy korlátozása volt.*⁵ *Az Európai Unió tagállamait érintő új típusú biztonsági kihívások mint a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, az instabil államok, a globális környezeti problémák, a nemzetközi migráció megjelenése és felerősödése a biztonság fogalmának kibővülését eredményezték.*⁶ *Mind az egyén, mind a társadalmak részéről aggályok merültek fel az egész Európát egyformán érintő biztonsági rendszerelemek hirtelen és váratlan változását követően. A növekvő biztonsági aggályok és kockázatok napjainkban egyre fokozottabb állami beavatkozást és erőfeszítéseket igényelnek a közbiztonság és a közrend fenntartása érdekében. A rendészeti szervek olyan új típusú rendészeti kihívásokkal szembesülnek (tömeges irreguláris migráció, aszimmetrikus módszerekkel és különleges eszközökkel elkövetett terrorcselekmények a fejlett országokban, a rendészeti szervek militarizációja szükségességének kérdésköre, a magánbiztonsági szektor egyes szakterületei vonatkozásában az önvédelmi képesség erősítése, a lakosság ellátása szempontjából kiemelt infrastruktúrák védelme, szórakozóhelyek biztonságának kérdésköre) amelyek eredményes és hatékony kezelése érdekében szükséges az eddig alkalmazott rendészeti képességek fejlesztése. Reflektálva az új típusú rendészeti kihívásokra a rendészeti képességek fejlesztése csak abban az esetben válik hatékonyabbá, amennyiben a rendészet szervezeti struktúráját évtizedek óta körülölelő konvencionális elméleti és gyakorlati határok átlépésére kerül sor. A cél egy hathatós és biztonságos komplex rendészeti struktúra megalkotása, amely hatékony és alkalmazható eredményeket tud felmutatni az új típusú rendészeti kihívások hatékony kezelése érdekében.*⁷

Az európai keresztény szent helyek védelmének és biztonságának a megteremtését olyan új típusú biztonsági kihívásként azonosították, amely az Európai Uniót érintő irreguláris migráció fokozódásával hathatós és tárgyilagos állami intézkedések megtételének szükségességét indukálja. Nemzetközi viszonylatban számos példát találunk

⁵ Bill Miller – Dale Rowe: A survey SCADA of and critical infrastructure incidents, *ACM Special Interest Group for Information Technology Education*, 9 (2012/1) 51–56.

⁶ Az új típusú biztonsági kihívásokkal kapcsolatban Rada Péter megjegyzi: „A szakirodalomban divatos szóval »új típusú kihívásokként« említik azokat a problémákat, amelyek a nemzetközi rendszer átalakulásából fakadtak, pontosabban, a tranzíció miatt felerősödtek. A kifejezés azonban nem pontos, mert ezek a kihívások, mint például a terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek terjedésének a kérdése, vagy a környezetromboló gazdasági fejlődés már jóval a hidegháború vége előtt is jelentkeztek, mint kezelendő problémák. Az mindenesetre igaz, hogy a 21. század globális biztonsági kihívásai intenzívebben jelentkeznek, mint bármely korábbi probléma.” Deák Péter (szerk.): *Biztonságpolitikai kézikönyv*, Osiris, Budapest, 2007, 2.

⁷ Lényeges szempont, hogy tagállamonként eltérő rendészeti struktúrákat hozzanak létre, amelyek figyelembe veszik az adott államok sajátos rendészeti kihívásait és mindezzel összefüggésben hatékonyan legyenek képesek rácsatlakozni a más tagállamok rendészeti szerveinek problématérképére.

a keresztényeket ért támadásokra, amelyek elsődleges elkövetési helye a keresztény vallási gyülekezeti helyek.⁸

Az Európai Unió tagállamaiban a keresztény szent helyek (*kiemelten a katedrálisok, templomok, kápolnák*) terrorveszélyeztetettsége az elmúlt 5-10 év viszonylatában alacsonynak számított, azonban az elmúlt időszakban egyre több európai nagyvárosban ért főleg keresztényeket, de más felekezethez tartozókat is, több áldozatot követelő terrortámadás vagy bűncselekmények elkövetése. Jelen helyzetben a biztonsági feltételeket minden egyházközségnek magának kell megteremteni, mindazonáltal az államnak kötelessége lenne a szabad vallásgyakorlás érdekében megteremteni a biztonság feltételeit, amennyiben a keresztény emberek veszélyeztettségére vonatkozó adat vagy tény merül fel.⁹

A tanulmány azokra a rendészeti és biztonsági kérdésekre, valamint kihívásokra keresi a válaszokat, amelyek az európai keresztény szent helyeket fenyegetik. A támadások időbeli eloszlása arra figyelmeztet, hogy az illetékes hatáskörrel rendelkező rendészeti szerveknek és kormányzati döntéshozóknak, – *egyeztetve az illetékes egyházakkal* – át kell értékelniük a templomok és a bennük a vallásukat gyakorló személyek biztonságára vonatkozó jogi és végrehajtási állásfoglalásaikat.¹⁰ A közös európai állásfoglalások és iránymutatások kialakításánál fontos szempont, hogy biztosítva legyen a keresztény lakosság biztonsága a keresztény szent helyek látogatása során, hogy elejét vegyék olyan tragédiáknak, mint ami a *Saint-Étienne-du-Rouvray* templomában történt Franciaországban, ahol a támadás során késsel felfegyverzett támadók bűncselekményének végrehajtása során gyilkosság áldozatává vált a katolikus templom 84 éves egyházkormányzója.¹¹

A vizsgálataim során az alábbi kérdéskör vonatkozásában kerestem a válaszokat:

A keresztény szent helyek azonosíthatók-e – jogi értelemben – kritikus infrastruktúráként?

⁸ Goldie Osuri: *Religious Freedom in India: Sovereignty and (anti) Conversion*, Routledge, London – New York, 2013, 39–40.; Az iszlamista támadások célkeresztjébe egyre többször kerülnek keresztény vallási gyülekezeti helyek a világ minden pontján. Indiában és a Közel-Keleten sorozatosan érik atrocitások a keresztény közösségeket. Oswald Gracias bíboros, mumbai érsek 2015 februárjában békemenetet szervezett és alkotmányos garanciákat követelt a keresztények számára, akik jelentősen segítik Indiát az egészségügyi, oktatási és szociális körülmények javításában. Azokon a területeken, ahol a kétmilliárd fős keresztény közösséghez tartozó kisebbségek élnek és fokozott veszélynek vannak kitéve bűncselekményeknek, a rendvédelmi szervek kiemelt figyelmet fordítanak a hatékony védelem és megelőzés megvalósítása érdekében.

⁹ Jelen tanulmány szerzőjének álláspontja, hogy a keresztény szent helyek jelenleg a legkönnyebben támadható „puha” célpontok, amely speciális infrastruktúráknak a védelme sem az egyházak, sem az állam részéről nem biztosított. A vizsgált európai társadalmak lakosságának teljes leképeződése megtalálható egy szentmise, egy temetés, vagy egy keresztelő alkalmával. A bűn-, vagy terrorcselekményeket elkövetni szándékozó személyek bárminemű kontroll, vagy ellenőrzés és szűrés nélkül tudják az adott területet megközelíteni és a cselekményeket végrehajtani.

¹⁰ A tanulmány szerzője nem kíván párhuzamot állítani a tömeges migráció és a keresztény szent helyeket ért támadások között. A kutatás nem kívánja vizsgálni az Európai Uniót érintő irreguláris migráció kialakulása előtti és azt követő időszakokra vonatkozó keresztény szent helyeket ért támadások egyéni jellemzőit, elkövetési metódusait és a támadást elkövető személyek motivációit.

¹¹ Dominique Lebrun, Rouen érsekének sajtóközleménye a Saint-Etienne du Rouvray túszejtés után, (*Communiqué de Presse de L'archevêque de Rouen*) *Église Catholique de Rouen*, 2016. 07. 26.

A kérdés megválaszolására az irodalomkutatás módszerét használtam, kiegészítve egyes matematikai modellek alkalmazásával.¹²

A keresztény szent helyek fogalmának meghatározása

Kezdetben a templom szót a pogány vallási gyülekezési helyekre használták, később nyerte el a keresztény épületekre vonatkozó értelmét, annyira, hogy manapság a templom kifejezésre az alábbi asszociáció rögzült az emberekben: általában sárga, barokk templom a falu vagy kisváros főterén, amelybe belépve a falakon és mennyezeten hatalmas freskók mutatják be a Biblia egyes jeleneteit.¹³ Az egyházi jogalkotó az Egyházi Törvénykönyv negyedik könyvében az egyház megszentelői feladata alatt külön részben tárgyalja a szent helyeket (1205–1243. kk.). Az Egyházi Törvénykönyv (*Codex Iuris Canonici – CIC*) először általánosan a szent helyekről (1205–1213. kk.), majd kifejezetten a templomokról (1214–1222. kk.), a kápolnákról, magán- és házi kápolnákról (1223–1229. kk.), kegyhelyekről (1230–1234. kk.), oltárokról (1235–1239. kk.), végül pedig a temetőkről (1240–1243. kk.) beszél. A létesítményvédelem oldaláról elsősorban a speciális közeg miatt van különös jelentősége a templomoknak, a kápolnáknak, a temetőknek valamint temetkezési helyeknek. A jogalkotó röviden mutatja be a szent jelleg elnyerésének feltételét. E szerint a szent helyek a liturgikus könyvekben előírt felszenteléssel vagy áldással nyerik el szent jellegüket (1205. k.). A szentelés és áldás pontos bemutatása nem a törvénykönyvben, hanem a liturgikus könyvekben található.¹⁴ A jogalkotó a szent helyekre vonatkozó bevezető kánonban (1205. k.) megjelöli a szent helyek küldetését. Ennek értelmében a szent helyek istentiszteletre és a hívők temetkezésére vannak rendelve. Jelen tanulmányban a szent helyek közül elsősorban a templomok létesítményvédelmi helyzetéről beszélünk.

A létesítményvédelmem szempontjából kétfajta megközelítést különböztetünk meg. Elsőként építészeti szempontból vizsgáljuk meg az adott kérdést. *A templom olyan szakrális célra létrehozott épület (rész), amelyben alkalmanként vagy rendszeresen a hit nyilvános gyakorlására meghatározott embercsoportok gyűlnek össze.* Ez a definíció

¹² A kutatás elsődleges eszköze a PubMed keresőszoftver, amely lehetővé teszi a MedLine publikációs adatbázis kutatását keresőkifejezések alapján. Az adatbázist 1963-ban hozták létre, 1971-ben vált on-line módon kereshetővé, majd 1997-ben telepítették rá a PubMed keresőszoftvert, és jelenleg több ezer folyóirat több mint húszmillió publikációját tartja nyilván. Az irodalomkutatás során a következő kereső-kifejezéseket használtam: *Christian holy places, police, protection facility, critical infrastructures*. Az absztraktok tartalma alapján a listából töröltem a nem témába vágó cikkeket. A fennmaradó tanulmányokból kiválasztottam azokat, amelyek kifejezetten a *kritikus infrastruktúrákkal és a keresztény szent helyekkel* kapcsolatos társadalomtudományi kutatásokat tartalmazták. Nem vettem számításba azokat a kutatásokat, amelyek nem a keresztény szent helyekkel foglalkoztak. Kizártam azokat a tanulmányokat, amelyek érintik ugyan a kritikus infrastruktúra és a létesítményvédelem szakterületét, viszont nem annak rendészeti vagy statisztikai vonatkozásában teszik mindezt. A felvázolt keresési tevékenység során 33 tanulmányt azonosítottam, amelyek kutatását és irodalomjegyzékét is áttanulmányoztam jelen tanulmány kutatási témájának teljes és eredményes feldolgozása érdekében. A vizsgált jelenség értékelése során a tanulmányok teljes szöveganyagát áttanulmányoztam, és részletesen vizsgáltam a benne közölt adatokat. Az értékelt és felhasznált forrásmunkaanyagok összességében alkalmasak a másodlagos elemzésre, és a keresztény szent helyek, mint kritikus infrastruktúra rendészeti oldalról történő megvilágítására, kiemelve a támadhatóság kockázatát és védelmi rendszerek szerepének a jelentőségét.

¹³ A keresztény szent helyek közül elsősorban a templomok vizsgálatára került sor jelen tanulmányban.

¹⁴ Ujházi Lóránd: Az áldások helye és szerepe az Egyház életében és jogában, *Sapientiana*, 1 (2008/1) 26–46.

független az adott felekezettől és az épület méreteitől.¹⁵ Ezt a megközelítést az objektum fizikai védelmi koncepciója során lehet alkalmazni. *A CIC 1214. kánonban fogalmazta meg magának a templomnak a fogalmát, amely szerint istentiszteleti célra szánt, szent épület, amelybe a hívőknek joga van belépni az isteni kultusz gyakorlása céljából.* A magánházi kápolnák és a kápolnák a törvénykönyvben úgy szerepelnek, mint egy közösség vagy a hívők egy összegyűlő csoportja számára az ordinárius engedélyével istentiszteleti célra rendelt hely, ahová az illetékes előjáró beleegyezésével más hívők is bemehetnek. (1223. k.) Az egyházi törvény meghatározása alapján vizsgálat tárgyát képezi, hogy a keresztény szent helyeket milyen jogalkotói fogalomrendszerben lehet beemlíteni a kritikus infrastruktúra jogértelmezési meghatározása közé. Ez releváns biztonsági és rendészeti kérdés is egyben, mivel a keresztény vallást gyakorló lakosság mindennapi életére kihatással van a keresztény szent helyek látogatása, amelyet (a vallásgyakorlást) a törvény szövegéből szükséges levezetni. Más megközelítésben, szükséges és indokolt felmérni a biztonsági elemek és rendszerek erősítése érdekében, hogy a keresztény szent helyek – kiemelten a templomok – milyen mértékű védelmet képesek nyújtani a vallásukat gyakorló keresztények számára egy támadás esetén.¹⁶

A kritikus infrastruktúrák támadhatóságának egyes kockázatai

A lakosság ellátása szempontjából kiemelt infrastruktúrák biztosítják a lakosság mindennapi életéhez a szükséges alapfeltételeket. A kritikus infrastruktúrák fogalmkörébe tartozó létesítmények könnyen sebezhetők és támadhatók, mivel nyilvánosak és egymással szoros összefüggésben és hálózati rendszerben működnek. Amennyiben az egyik megsérül vagy támadás éri, akkor a többi működésében is zavar keletkezik, így kialakul az úgynevezett *dominóhatás*.¹⁷ A legegyszerűbb példa a dominóhatás szemléltetésére az, amikor 2013. szeptember 28-án Olaszországban 9 órán keresztül a túlterhelt rendszer miatt kimaradt az áramszolgáltatás. Az áramkimaradás következtében a telefon- és az internethálózat megbénult, valamint közlekedési anomáliák alakultak ki egyes kulcsfontosságú közlekedési csomópontokon.¹⁸

A kritikus infrastruktúrák egymásrautaltságának 4 kategóriáját különböztetjük meg: *fizikai* (termelés–szállítás kapcsolata: például a vasút fűtőanyagot szállít az erőműbe, amely megtermeli azt a szükséges energiát, ami a vasúti közlekedéshez szükséges), *földrajzi* (amikor közös közlekedési folyosóban helyezkednek el), *informatikai* (a régiós telekommunikációs rendszertől függ a működése). *Logikai* egymásrautaltság akkor áll fenn, ha az előbbi hármat megállapítani nem lehet, de például egy járvány miatt a működési szükségleteket valamilyen meghatározhatatlan probléma miatt nem lehet kielégíteni.¹⁹

¹⁵ Becker Gábor: Templomépítés, DLA-értekezés. Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest, 1999, 110–118.

¹⁶ Sisa József, *Híres magyar templomok*, Móra Kiadó, Budapest, 1989, 55–56.

¹⁷ *Dominóhatás*: Egy meghatározott és kiemelten központi szerepet betöltő infrastrukturális elem működésében bekövetkező rendkívüli esemény (primer esemény) bekövetkezésével más (az infrastrukturális elemmel kölcsönhatásban lévő) létesítménynél másodlagos (szekunder) eseményeket vált ki.

¹⁸ Bognár Balázs: A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme, www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/452-a-letfontossagu-rendszerek-es-letesitmenyek-vedelme.pdf (Letöltve: 2018. 01. 02.)

¹⁹ Kecskeméthy Klára: A kritikus infrastruktúra, *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények*, 9 (2006/1) 148–150.

A kritikus infrastruktúra fogalmkörébe tartozó létesítmények ellen kettő rendkívül veszélyes és egyben hatékony támadási formát lehet elhatárolni. Az egyik a *kiberhadviselés*, ami az információs dimenzióban megvalósuló hálózati hadviselést jelenti, azaz a kritikus információs infrastruktúrák bizalmosságának, sértetlenségének és rendelkezésre állásának befolyásolására irányuló tevékenység, informatikai, fizikai és emberi eszközökkel.²⁰ Egy ilyen támadás esetén kevés sérülte lehet számítani, viszont hatalmas károkkal egy időre megbéníthatja a célországot.

A másik támadási forma a kritikus infrastruktúrák tényleges elfoglalása, megtámadása. Az elmúlt években jellemző támadási forma volt az Iszlám Állam kedvelt célpontjai, az olajmezők elfoglalása. Szíriában 2015 szeptemberére az összes nagyobb olajmező a terrorszervezet fennhatósága alá került.²¹ Az így befolyt hatalmas összegeket újfent fegyverkezésekre fordíthatta, amellyel újabb területeket és ezáltal újabb kritikus létesítményeket hajthatott az irányítása alá.

A kritikus infrastruktúrák általános védelme és annak jogi szabályozása

Az Európai Unió a fejlett országokat érő terrortámadások hatására, a terrorizmus elleni tevékenység akciótervének részeként kezdte érdemben tárgyalni a kritikus infrastruktúrák védelmének kérdéskörét. Az Európai Tanács 2004. júniusi ülésén kérte fel a bizottságot a kritikus infrastruktúrák védelmét szolgáló átfogó stratégia kialakítására. A Bizottság 2004 októberében elfogadta *A kritikus infrastruktúrák védelme a terrorizmus elleni küzdelemben* című közleményt, amely egyértelmű javaslatokat fogalmazott meg arra vonatkozóan, hogyan lehetne az Európai Unió tagállamaiban a megelőzést, a felkészültséget és a válaszdási reakciót javítani a kritikus infrastruktúrákat érintő terrortámadások vonatkozásában.²² Magyarországon 2007-ben elkészült a nemzeti Zöld Könyv, amelyet a 2008. június 30-án kelt a Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról szóló 2080/2008. (VI. 30.) Kormányhatározattal fogadott el a törvényhozás. A határozatban a kormány elrendelte a hazai kritikus infrastruktúrák védelméről szóló koncepció kidolgozását úgy, hogy abban kiemelt figyelmet kell fordítani a honvédelmi célú felkészítés végrehajtására is.

A katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet egyértelműen kimondja, hogy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a büntetés-végrehajtási szervek, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a Terrorelhárítási Központ a kijelölt erővel részt vesz a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság koordinálásával a kritikus infrastruktúravédelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, és ezeknek a tevékenységeknek a hatékony végrehajtásához releváns adatot szolgáltat. Ezekon felül a katasztrófavédelmi igazgatóság vezetője irányítja az illetékességi területén

²⁰ Cser Orsolya: Pénzügyi biztonság és kiberbiztonság a banki rendszerek területén, *Hadmérnök*, 9 (2014/1) 25–26.

²¹ NF Johnson et al.: New online ecology of adversarial aggregates: ISIS and beyond, *Science*, 352 (2016/6292) 1459–1461.

²² Rác László István: Kritikus infrastruktúra védelem hazai és nemzetközi szabályozási rendszere, *Hadmérnök*, 7 (2012/2)

található európai vagy nemzeti kritikus infrastruktúraelemek védelmének erősítését célzó területi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését és végrehajtását és követi, összesíti, a tervezés során felhasználja az illetékességi területén található európai vagy nemzeti kritikus infrastruktúra-elemek védelmét ellátó szervezeteket, valamint az érintett hálózat üzemeltetőjének tapasztalatait és igényeit.²³ Mint látható, a hatékony jogi szabályozás kialakításával biztosítottá vált a kritikus infrastruktúrák állami védelme mind a nemzetközi, mind a hazai jogalkotás tekintetében. Mindazonáltal a jogalkotói érdekérvényesítés és szándék, amely arra vonatkozott, hogy hatékony védelmet biztosítson azoknak a létesítményeknek, amelyek nélkülözhetetlenek az állam és a lakosság ellátása érdekében, nem teljesült maradéktalanul. Szükség mutatkozik a hatályos joganyagok felülvizsgálatára arra vonatkozóan, hogy aktualizálódjon a kritikus infrastruktúra fogalomrendszere. *A fogalomrendszert elsősorban a kritikus infrastruktúrákat érintő új típusú biztonsági kihívások azonosítása és a valós kockázatok felmérése, valamint elemzése vonatkozásában szükséges átstrukturálni.*

A keresztény szent helyek, mint kritikus infrastruktúrák

Ahhoz, hogy a keresztény szent helyeket kritikus infrastruktúráként azonosítsuk, elsősorban jogalkotói szempontból kell megvizsgálni, hogy megfelelnek-e a jogalkotói követelményrendszereknek. *Külön indokolt a lakossággal össze függő politikai, kormányzati és pszichológiai hatásaikat elemezni.*²⁴ *A legtöbb templom turisztikai jelentőséggel bír, azaz a látogatók egyrészt művészeti, építészeti és néprajzi jelentősége, másrészt vallási rendezvényeken (körmenet, kultusz találkozások) való részvétel miatt is felkeresik azokat. A templomok azonban nem csak turisztikai látványosságok és gyülekezőhelyek, hanem egy-egy vallás szimbólumai is. Az elméleti megközelítést figyelembe véve egyértelmű azonosság mutatható ki a lakosság ellátása szempontjából kiemelt kritikus infrastruktúra (például vasútállomás), valamint a templom mint keresztény hely között.*

²³ 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól.

²⁴ A létfontosságú infrastruktúrára vonatkozó definíció kibővítése érdekében szükséges tanulmányozni azokat az elengedhetetlenül fontos kritériumokat, amelyek következtében egy bizonyos infrastruktúra (vagy egyes elemei) létfontosságúnak tekinthető. Ezek meghatározásánál figyelembe kell venni:

– *A lakossággal összefüggő hatását.*

A szent helyek és a vallási élmények iránti felfokozott társadalmi igény erősödése következtében egyre kiterjedtebb, erőteljesebb a hozzájuk kapcsolódó eseményeken történő egyéni vagy csoportos részvétel. Mindebből következik, hogy a keresztény szent helyek ellen elkövetett egyéni vagy csoportos támadások a lehetséges áldozatok számát és a szent hely megsemmisülését tekintve összefüggő hatást gyakorolnak a társadalom egészére.

– *Politikai és kormányzati hatását.*

A keresztény szent helyek ellen elkövetett támadásoknak a politikai és az állami vezetésre közvetlen kihatást gyakorló következményeivel is számolni kell. Az államnak kötelessége megvédeni állampolgárait az erőszakos támadásokkal szemben. A keresztényeket ért atrocitás – rendészeti szempontból – speciális támadásnak minősíthető, hiszen egy olyan társadalmi közegben és infrastruktúrában éri őket, ahol teljes mértékben ki vannak szolgáltatva. Össztársadalmi igény, illetve elvárás a társadalom részéről, hogy biztonságban gyakorolhassák vallásukat a keresztény szent helyeken. Amennyiben ennek a felfokozott társadalmi igénynek a politikai és a kormányzati szereplők nem tudnak megfelelni, a kormányzat egészének vagy egyes részeinek átstrukturálása is bekövetkezhet.

– *Pszichológiai hatását.*

A társadalom egyes közösségei ellen irányuló támadások vizsgálatait végző kutatók kifejtették, hogy a támadásokat követően – időarányosan lebontva – kimutathatóvá váltak azok a pszichológiai hatások, amelyek jelentős változásokat okoztak a társadalomban, a közösségben valamint az egyéneknél.

Ahogy a vasútállomások, úgy a templomok többségének a megközelíthetősége is egyszerű és az épületek könnyen azonosíthatók. A funkcionalitást és a benne végrehajtott tevékenységet jellemzi, hogy meghatározott időszakban *jelentős létszámú tömeg* gyűlik össze *azonos cél* érdekében. A kutatásban beazonosított keresztény szent helyek, mint a *bazilikális* építészeti stílusban épült infrastruktúra típus belső tereinek kialakítására, valamint a közterületi elhelyezkedésére jellemző, hogy egy esetleges támadás könnyen végrehajthatóvá válik, valamint a menekülési és mentési útvonalak nem biztosítottak megfelelő mértékben és hatékonysággal.

A keresztény szent helyek elleni támadások pszichológiai hatását vizsgálva megállapítható, hogy a templomokat ért támadásoknak nemcsak a személyi sérülések okozása, vagy az emberölés a célja, hanem üzenet, amely az egész vallási közösség és annak hitrendszere ellen irányul. Az üzenet jelképes célja, amellyel a hívő emberek identitását is rombolni kívánják, elég egyértelmű: „a megtámadottak vallása alaptalan és gyenge, hiszen az Istenük nem védte meg őket. Az Isten a támadók oldalán áll, tehát az ő hitük, vallási nézetük nyert hitelt.”²⁵ Ennélfogva nemcsak azok a személyek válnak áldozattá, akik fizikálisan sérülnek a támadások során, hanem a közösség összes tagja lelki sérüléseket szenved el.

A templomok elleni támadások politikai és kormányzati hatása a fent említett kettő hatásból tevődik össze. *Adott államnak az állampolgárait kötelessége megvédeni, valamint ösztársadalmi elvárás, hogy keresztény vallásukat az állampolgárok biztonságban gyakorolhassák.* Amennyiben az állam ezt nem tudja biztosítani állampolgárai számára, annak az a következménye, hogy elégedetlenségi hullámot gerjeszt a társadalomban, amelyet a támadóerők igyekeznek kihasználni és a maguk hasznára fordítani. *A három felvázolt szempontrendszer figyelembe véve leszögezhető, hogy a keresztény szent helyek eleget tesznek a jogértelmezés szempontjából a kritikus infrastruktúrákra jellemző feltételrendszernek, mivel a keresztény szent hely, mint létesítmény a társadalmat kiszolgáló rendszer azon rendszereleme, amely elengedhetetlen a kritikus társadalmi feladatok ellátásának biztosításához.*

A biztonsági kockázat mértékének megállapítása

Az eddig elemzett kutatások tudományos eredményei alátámasztják a tanulmányban megfogalmazott hipotézis azon részét, amely a kritikus infrastruktúra fogalomkörének kibővítését a keresztény szent helyek védelme érdekében tartja indokoltnak. A keresztény szent helyek biztonságának a hatékony kialakítása érdekében a kiemelt biztonsági kockázatokat is meg kell határozni. *Elsődleges szempont, hogy a kritikus infrastruktúra hatékony védelme érdekében az állami vagy a magánbiztonsági szektor részét képező szervezet teljes körű és valós adatokkal és információkkal rendelkezzen az objektum és a hozzá kapcsolódó terület védelmi feladatainak megtervezéséhez.* Az adott releváns információkat elsősorban az infrastruktúra kezelőjétől vagy tulajdonosától kell megszerezni. Azonban figyelemmel kell lenni a *bejárás* során megszerzhető másodlagos információkra is, amelyeket *általános, ismétlődő* vagy *részletes* bejárás formák

²⁵ Jonathan R. White: *Terrorism and homeland security*, Wadsworth, Belmont, 2012, 129–130.

végrehajtásával lehet realizálni. Mindegyik bejárési forma alkalmazása során figyelembe kell venni a három legfontosabb szempontrendszer: *elhelyezkedés, megközelíthetőség és kiüríthetőség*, valamint az infrastruktúra (templom) *belső tereinek* (alkalmazott matematikai modell alapján) biztonsági szempontok alapján történő *azonosítása*.

Elhelyezkedés

A vizsgált infrastruktúra elhelyezkedésének elemzése során egy teljesen átfogó képet kaphatunk az adott védendő objektum környezetéről, amelynek értékelésével lehet kialakítani a leghatékonyabb *védelmi tervet*. Az elemzés során képet kaphatunk az infrastruktúra környezetében lévő deviáns lakossági jelenlétről és az adott személyek életmódjáról, a munkanélküliség arányáról, a jövedelmi viszonyok alakulásáról valamint a bűnügyi fertőzöttség mértékéről, kiemelten a tulajdon ellen elkövetett bűncselekmények szempontjából. A védelmi terv alapján megfelelően lehet beruházni olyan biztonságtechnikai eszközökbe, amelyekkel eredményesen lehet fellépni az esetlegesen előforduló jogellenes magatartásokkal és támadásokkal szemben. Leginkább az olyan kritikus infrastruktúrák – *beleértve a szent helyeket is* – elhelyezkedésénél szükséges a rendőri szervek távolságának valamint a rendőrség reakcióképességének a megállapítása, ahol a környezettanulmány során megállapítást nyert az a tény, hogy a területen a bűnesetek arányszáma magas.²⁶

Megközelíthetőség és kiüríthetőség

Ahogy más objektumok védelmi koncepciójának megalkotása során, úgy a templomok esetében is a megközelíthetőség és a gyors kiüríthetőség az egyik fő prioritás, amit vizsgálni szükséges, mivel ezek a legfontosabb biztonságot befolyásoló tényezők. Nem csak azt szükséges felmérni, hogy a keresztény szent helyhez vezető utak és a tömegközlekedési lehetőségek minősége és mennyisége milyen mértékű, hanem pontos számításokkal szükséges megállapítani, hogy egy előforduló kimenekítés során nem történik-e feltorlódás a közlekedésben, van-e elég hely a kimenekítendő személyeknek, valamint a biztosításban vagy a támadás-elhárításban részt vevő hatóságoknak, speciális rendészeti szervezeteknek. *Minden esetben szem előtt kell tartani az adott veszélyhelyzet megszüntetésére alkalmazott elhárítási protokollt.*

A megközelíthetőség és kiüríthetőség elemzése során külön ki kell térni a *külső védelmi héjak*, és a területet határoló *kerítések* vizsgálatára.²⁷ A területet elhatároló kerítések kialakításánál elkövetett gyakori hiba, hogy kevés rajtuk az áteresztő pont.²⁸

²⁶ Christián László (szerk): Személy- és vagyonvédelem, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014, 37.

²⁷ P. M. Tucker – B. Pfefferbaum – D. E. Dougherty: Body handlers after terrorism in Oklahoma City: predictors of post-traumatic stress and other symptoms, *American Journal of Orthopsychiatry*, 72 (2002/4) 469–475.

²⁸ A 2013-ban megrendezett kecskeméti repülőnapon az összegyűlt körülbelül 60 ezer ember számára csupán egyetlen egy ki- és bejáratot biztosítottak, akik a programok végén egyszerre indultak kifelé, így a hatalmas torlódás miatt a hőségben átlagosan 40 percig tartott a rendezvényről való kijutás ideje.

Ezzel szemben egy templomban elkövetett terrorcselekmény vagy esetleges tűzeset során nagyon is valós esély mutatkozik arra, hogy menekülés közben az emberek gátolják egymást a kijutásban, így növelve a súlyos sérültek számát,²⁹ főleg, hogy a templomok általában egyetlen kapuval rendelkeznek csupán és menekülés közben a *tömegpszichózis folyamatai* alakulhatnak ki.³⁰ A jogalkotó a hatékony kiürítés érdekében meghatározta, hogy az 50 főnél nagyobb befogadóképességű helyek számára a kiürítés-számítás kötelező, amelynek szabályait és a megfelelő minősítéshez szükséges értékeit a 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet határozza meg. A rendeltetészerű használat során a maximális létszámok nem léphetők túl. A létszámok betartása a helyiségek fenntartóinak felelőssége.

A keresztény szent helyeket érintő támadások elhárítása, valamint a veszélyhelyzetre alkalmazott elhárítási protokoll hatékony alkalmazása érdekében két szisztematikusan kiválasztott templomot vizsgáltunk, hogy a felvázolt biztonsági követelményrendszereknek megfelelnek-e, amelyek matematikai modelljének alkalmazása az alábbiak szerint alakul.³¹

Szent Kereszt Felmagasztalása Római Katolikus Plébánia³²

Maximálisan bent tartózkodó személyek száma: 75 fő

Felelős személy: Egyházkormányzó plébános³³

Létszámsűrűség meghatározása a TvMI szerinti: $D = N/A$

D: létszámsűrűség (fő/m²)

N: a vizsgált helyiségben (szabadtérben) tartózkodó vagy azon keresztül menekülő személyek száma (fő)

A: vizsgált helyiség, épület, szabadtér alapterülete (m²)

Haladási sebességek meghatározása a TvMI 5.2.8-as pontja szerint:

1. A kiürítés első szakasza

Létszámsűrűség meghatározása a TvMI szerinti:

N: 75, A: 272

$D = N/A = 75/272 = 0,2757$

²⁹ Emlékeztet a 2011-ben történt budapesti West Balkán tragédia, ahol három fiatal nő veszítette életét, mert a szórakozóhely túlszűfolt volt. A kialakult tolongásban és a tömeg nyomásától az áldozatok megfurdadtak, aminek következtében pánik tört ki, számos személy sérülését okozva.

³⁰ Muhoray Árpád: A katasztrófavédelem területi irányítási modelljének vizsgálata. PhD-értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2002, 56.

³¹ Az adatfelvétel során készült képanyag, valamint a mérések részletes adatai további kutatások elvégzéséhez kikérhetők és felhasználhatók.

³² *Szent Kereszt Felmagasztalása Római Katolikus Plébánia*. 1173 Rákoskeresztúr, Szent Kereszt tér. A Dunától keletre, Pest közelében fekvő ósrégi település legrégebb feltárt temploma 1220 körül épült, azonban sok jel mutat arra, hogy már Szent István idejében is lehetett temploma. Az Árpád-kori templom a török után még évtizedekig állt, majd lebontották és 1741-ben építettek új templomot Szent Kereszt faluban.

³³ Egyházkormányzó: Dr. Ujházi Lóránd plébános.

Haladási sebesség a TvMI szerint: 40 m/min

1.1. A helyiség-kiürítés időtartama az útszakaszok hossza alapján

Matematikai képlet:

$$t_{1a} = \sum_{i=1}^n \frac{S_{1i}}{v_i}$$

ahol:

t_{1a}	a legkedvezőtlenebb útvonalból és haladási sebességből meghatározott idő percben (min)
S_{1i}	a menekülésnél számításba vett útvonal útszakaszainak hossza méterben (m)
v_i	az egyes útszakaszokhoz tartozó létszámsűrűségektől függően meghatározott haladási sebességek (m/min)

$$t_{1a} = \frac{26,3 \text{ m}}{40 \text{ m/min}} = 0,6275 \text{ min} \leq 1,5 \text{ min}$$

Eredmény: Megfelel

A helyiségben az egy időben bent tartózkodók legnagyobb létszáma a kiürítés-számításba vett ajtók átbecsátóképessége szerint:

$$N = \text{maximális létszám} \quad k = 41,7 \text{ fő} \quad l_{1szi} = 1,919 \text{ m} \quad t_{1b} = 1,5 \text{ perc}$$

$$N = (k * l_{1szi}) * t_{1b} = (41,7 * 1,919) * 1,5 = 120 \text{ fő maximum}$$

A helyiség-kiürítés időtartama a számításba vett kiürítési útvonal szabad szélességének átbecsátó-képessége alapján:

Matematikai képlet:

$$t_{1b} = \frac{N_1}{k * \sum_{i=1}^n l_{1szi}}$$

ahol:

t_{1b}	a helyiségnek a kiürítési időtartama a kiürítési útvonal szabad szélességének átbecsátó-képessége alapján percben (min)
N_1	a helyiségekből eltávolítandó személyek száma (fő)
k	a kiürítési útvonal szabad szélességének átlagos átbecsátó-képessége: 41,7 fő/1 m/1 min
l_{1szi}	a helyiség kiürítési útvonalának számításba vett szabad szélessége méterben (m)

$$N_1 = 75 \text{ fő} \quad k = 41,7 \text{ fő} \quad l_{1sz} = 1,919 \text{ m}$$

$$t_{1b} = \frac{75 \text{ fő}}{41,7 \times 1,919 \text{ m}} = 0,937 \text{ min} \leq 1,5 \text{ min}$$

Eredmény: Feltételesen felel meg

2. A kiűrtés második szakasza

2.1. A kiűrtés időtartama az útszakaszok hossza alapján

$$t_{2a} = \frac{2 \text{ m}}{1,5 \text{ m/min}} = 1,33 \text{ min}$$

A helyiségcsoport kiűrtési időtartama az útszakaszok hossza alapján:

Képlet:

$$t_{2a} = t_{1ma} + \sum_{i=1}^n \frac{S_{2i}}{v_i}$$

ahol:

t_{2a} : a vizsgált helyiségcsoport kiűrtési időtartama a menekülési útvonalra vagy biztonságos térbe vezető kijáratától legtávolabb lévő helyiségtől mért útvonalhossz alapján percben (min).

t_{1ma} : a helyiség elhagyásánál számított kiűrtési időtartamok közül a legnagyobb, percben (min).

S_{2i} : annak a helyiségnek a legtávolabbi kijáratától a menekülési útvonalba vagy biztonságos térbe vezető kijáratig vett útvonalainak együttes hossza, amely a t_{1ma} -val együttesen a t_{2a} értékét adja, méterben (m).

v_i : a számításba vett útvonalakhoz tartozó létszámsűrűségektől függő haladási sebességek (m/min).

$$t_{2a=t1ma} + \sum \frac{S_{2i}}{v_i} \leq t_{2meg} = 0,937 + 2 = 0,937 + 0,05 = 0,987 \text{ min} \leq 6 \text{ min}$$

Eredmény: Nem felel meg/Feltételesen felel meg

A szabadba vezető ajtók átbocsátó képessége alapján:

2. szakaszból a szabadba vezető ajtók szélessége: 1,979 méter

$$\frac{75 \text{ fő}}{41,7 * 1,979} = 0,9088 \text{ min} \leq 6 \text{ min}$$

Szent Pál Apostol templom³⁴

1. A kiürítés első szakasza

Maximálisan bent tartózkodó: 30 fő

Felelős személy: Egyházkormányzó³⁵

Létszámsűrűség meghatározása a TvMI szerinti: N: 30, A: 216

$D = N/A = 30/216 = 0,139$

Haladási sebesség a TvMI szerint: 40 m/min

1.1. A helyiség-kiürítés időtartama az útszakaszok hossza alapján

Képlet:

$$t_{1a} = \sum_{i=1}^n \frac{S_{1i}}{v_i}$$

$$t_{1a} = \frac{30,625 \text{ m}}{40 \text{ m/min}} = 0,7656 \text{ min} \leq 1,5 \text{ min}$$

Eredmény: Megfelel

A helyiségben az egy időben bent tartózkodók legnagyobb létszáma a kiürítés-számításba vett ajtók átbocsátóképessége szerint:

$$N = \text{maximális létszám} \quad k = 41,7 \text{ fő} \quad l_{1szi} = 1,772 \text{ m} \quad t_{1b} = 1,5 \text{ perc}$$

$$N = (k * l_{1szi}) * t_{1b} = (41,7 * 1,772) * 1,5 = 111 \text{ fő maximum}$$

³⁴ Madárdombi Szent Pál Apostol templom. 1173 Budapest, Lázár Deák út 13/A. A jubileumi emléktemplomot 2000-ben emelték Pap Károly építész tervei alapján, amelyet Szent Pál apostol tiszteletére szentelt fel Paskai László bíboros.

³⁵ Egyházkormányzó: Dr. Ujházi Lóránd plébános.

A helyiség-kiürítés időtartama a számításba vett kiürítési útvonal szabad szélességének átbozsátóképessége alapján:

Képlet:

$$t_{1b} = \frac{N_1}{k * \sum_{i=1}^n l_{1szi}}$$

$$N_1 = 30 \text{ fő} \quad k = 41,7 \text{ fő} \quad l_{1szi} = 1,772 \text{ m}$$

$$t_{1b} = \frac{30 \text{ fő}}{41,7 * 1,772 \text{ m}} = 0,406 \leq 1,5 \text{ min}$$

Eredmény: Megfelel

2. A kiürítés második szakasza

2.1. A kiürítés időtartama az útszakaszok hossza alapján

$$t_{2a} = \frac{2 \text{ m}}{40 \text{ m/min}} = 0,05 \text{ min}$$

A helyiségcsoport kiürítési időtartama az útszakaszok hossza alapján:

Képlet:

$$t_{2a} = t_{1ma} + \sum_{i=1}^n \frac{S_{2i}}{v_i}$$

$$t_{2a} = t_{1ma} + \frac{\sum S_{2i}}{v_1} \leq t_{2meg} = 0,7656 + \frac{2}{40} = 0,7656 + 0,05 = 0,8156 \text{ min} \leq 6 \text{ min}$$

Eredmény: Kiválóan megfelel

A szabadba vezető ajtók átbozsátó-képessége alapján:

1. szakaszból a szabadba vezető ajtók szélessége: 1,838 méter

$$\frac{30 \text{ fő}}{41,7 * 1,838} = 0,3914 \text{ min} \leq 6 \text{ min}$$

Eredmény: Kiválóan megfelel

Az alkalmazott matematikai modell alkalmazása során kapott eredmények elemzéséből kitűnik, hogy a két templom jelentős eltéréseket mutat az *elhelyezkedés*, a *megközelíthetőség*, a *kiüríthetőség*, valamint az infrastruktúra belső tereinek biztonsági szempontok alapján történő azonosítása szempontjából. Az első esetben vizsgált templom vonatkozásában a kiürítés során számításba vett ajtók átbecsátóképessége szerinti vizsgálat kimutatta, hogy csak feltételesen biztosítja az objektumban tartózkodó személyek gyors és hatékony menekülését. Ez elsősorban a templom klasszikus *bazilikális építési stílusából*, valamint a belső rész *szabályokhoz* kötött elrendezéséből adódik.³⁶

A második esetben vizsgált templom a 2000-es évek elején épült, amely követi az évszázados hagyományokon alapuló klasszikus templomépítészeti megoldásokat, azonban a modern építészeti stílusra jellemző megoldások alkalmazása is teret kapott a templom tervezése során. A matematikai modell által elvégzett számítások bizonyították, hogy a templom kiürítési időtartama, valamint a szabadba vezető ajtók átbecsátó-képessége *kiválóan megfelel* a biztonsági és védelmi követelményeknek.

Következtetések

Jelen tanulmány azt vizsgálta, hogy az európai keresztény szent helyek milyen mértékű terrorveszélynek, valamint támadásnak vannak kitéve. Ezzel összefüggésben azonosítottuk azokat az új típusú biztonsági kihívásokat, amelyek az európai keresztény szent helyeket érintik elsősorban. Ezeket a kihívásokat egy *többlépcsős biztonsági struktúra* felállításával lehet hatékonyan kezelni. Az európai keresztény kultúrkörben nagyon sok hívő ember él a szabad vallásgyakorlás jogával, amelyet elsősorban a keresztény szent helyeken – *kiemelten a templomokban* – gyakorolják. A bűn- és terrorcselekményeket elkövetni szándékozó személyek egyre inkább felismerik annak a jelentőségét, hogy az Európai Unióban a keresztény szent helyek az egyik legjobban támadható célpontok, mivel a védelmi és biztonsági hatékonyságuk alacsony szintű.

A kutatás építészeti struktúrájában, közterületi elhelyezkedésében és megközelíthetőségében két teljesen eltérő keresztény szent helyet vett vizsgálat alá az alkalmazott matematikai modell segítségével. Az elvégzett vizsgálatok kiterjedtek a keresztény szent helyek védelmének hatékony kialakítására, a védelmi hiányosságok feltárására, valamint a támadhatóság végrehajtásának szempontrendszerére. *A felvázolt hipotézis mentén bizonyítást nyert*, (figyelemmel a biztonsági kockázatokra) *hogy a keresztény szent helyek kritikus infrastruktúráként történő beazonosítására, valamint magas szintű jogszabályban történő lefektetésére és érvényesülésük garanciáinak megteremtésére*

³⁶ Az ókeresztény kortól kezdve a bazilikális elrendezés volt a templomépítés legfőbb elve Nyugat-Európában. Az ókeresztény építészetben a bazilika részei: *főhajó, mellékhajó, négyzet, kereszthajó, apszis és átrium*. A főoltárt az apszisban helyezték el, a kórus a papság helye, míg a hívek helye a hosszház volt. A főhajó falát oszlopsorból vagy pillérsorból álló árkád tartotta. A román stílusban a bazilikális elrendezés nagyon kötötté vált. A kereszthajó és a főhajó találkozási pontja a négyzet; a főhajó hossza mindig a négyzet egész számú többszöröse. A mellékhajók szélessége a főhajó szélességének fele. A négyzet és apszis közé beékelődött a kórus. A gótika korában, mivel már jóval fejlettebb építészeti ismeretekkel rendelkeztek, a bazilikális elrendezés némileg módosult. A reneszánszban a centrális templom volt az ideális, ezért bazilikális elrendezésű templommal csak ritkán találkozni: Cs. Tompos Erzsébet – Zádor Mihály – Sódor Alajos: Az építészet története, Középkor, Egyetemi tankönyv, Tankönyvkiadó, Budapest, 1978, 38–42.

hatékony és azonnali lépések megtételére van szükség, ami az állami és a magánbiztonsági szektor együttes feladatellátásával valósítható meg.

Felhasznált irodalom

- 2080/2008. (VI. 30.) Korm. határozat A Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról
- 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet a tűzvédelmi szabályzat készítéséről
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- Becker Gábor: Templomépítés, DLA-értekezés. Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest, 1999.
- Miller, Bill – Rowe, Dale: A survey SCADA of and critical infrastructure incidents, *ACM Special Interest Group for Information Technology Education*, 9 (2012/1) 51–56. DOI: <https://doi.org/10.1145/2380790.2380805>
- Bognár Balázs: A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme, www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/452-a-letfontossagu-rendszerek-es-letesitmenyek-vedelme.pdf (Letöltve: 2018. 01. 02.)
- Christián László (szerk): Személy- és vagyonvédelem, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014.
- Cser Orsolya: Pénzügyi biztonság és kiberbiztonság a banki rendszerek területén, *Hadmérnök*, 9 (2014/1) 25–26.
- Cs. Tompos Erzsébet – Zádor Mihály – Sódor Alajos: Az építészet története, Középkor, Egyetemi tankönyv, Tankönyvkiadó, Budapest, 1978.
- Deák Péter (szerk.): Biztonságpolitikai kézikönyv, Osiris, Budapest, 2007.
- Dominique Lebrun, Rouen érsekének sajtóközleménye a Saint-Etienne du Rouvray túszejtés után, (Communique de Presse de L'archeveque de Rouen) *Église Catholique de Rouen*, 2016. 07. 26.
- International CEP Handbook 2006, Swedish Emergency Management Agency (SEMA), NRS Tryckeri AB, Helsingborg, 2006.
- Johnson, NF. – Zheng, M. – Vorobyeva, Y. – Gabriel, A. – Qi, H. – Velasquez, N. – Manrique, P. – Johnson, D. – Restrepo, E. – Song, C. – Wuchty, S.: New online ecology of adversarial aggregates: ISIS and beyond, *Science*, 352 (2016/6292) 1459–1461. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.aaf0675>
- Kecskeméthy Klára: A kritikus infrastruktúra, *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények*, 9 (2006/1) 148–150.
- Magyar Közlöny*, 2011. évi, 163. szám.
- Muhoray Árpád: A katasztrófavédelem területi irányítási modelljének vizsgálata, PhD-értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2002.
- Osuri, Goldie: Religious Freedom in India: Sovereignty and (anti) Conversion, Routledge, London – New York, 2013. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203117064>
- Rácz László István: Kritikus infrastruktúra védelem hazai és nemzetközi szabályozási rendszere, *Hadmérnök*, 7 (2012/2) 166–172.
- Sisa József: Híres magyar templomok, Móra Kiadó, Budapest, 1989.

- Tucker, P. M. – Pfefferbaum, B. – Doughty, D. E.: Body handlers after terrorism in Oklahoma City: predictors of posttraumatic stress and other symptoms, *American Journal of Orthopsychiatry*, 72 (2002/4) 469–475. DOI: <https://doi.org/10.1037//0002-9432.72.4.469>
- Ujházi Lóránd: Az áldások helye és szerepe az Egyház életében és jogában, *Sapientiana*, 1 (2008/1) 26–46.
- White, Jonathan R.: *Terrorism and homeland security*, Wadsworth, Belmont, 2012.